

som et Tilskud til Almueskolerne i Samklang med dette Lovforslag. Altsaa det var det Andet (Afbrydelse). Ja, ærede Medlemmer synes ikke rigtig om Udtrykket Hedeboere og Hedeskoler, men det maa nu blive deres Sag. Altsaa, det, jeg har udtalt, er, at Omgangsskoleholdet maatte bringes til at ophøre, og en Forbedring i Lønningsvilkårene finde Sted ved, at der bliver givet Skolepenge som Lønningsstillæg. Ministeren har Intet gjort i den af mig antydede Retning, og altsaa slutter jeg, at jeg heller ikke i det Stykke er enig med ham. Han synes i det Hele taget at ville gaa videre i Retning af Skoleloven af 1814, og derfor udtalte han jo ogsaa, at det var muligt, at den var saa god, at han ganske kunde blive staaende ved den. At han syntes at ville gaa videre, slutter jeg dels af, hvad han udtalte, og dels af det Tilsyn, han vil have med Folkehøjskolerne. Jeg skal ikke udtale nogen nedsettende Dom om Skoleloven af 1814; den er, som det er sagt til Trivialitet, et godt Arbejde for sin Tid, jeg vil ikke udtale nogen Dom om, hvorvidt dette er Tilfældet eller ikke, men jeg vil sige, at den hviler og maatte hvile paa Mistillid til Befolkningen, og den har den store Feil, at den kender kun den boglige Dannelse, og det den allersimpleste, og den forkaster den rige Overlevering af Dannelsesmidler, der var i Almuen. Lad mig sige det, om ogsaa det vil skurre i de Herrers Øren paa den anden Side — jeg har saa tidt sagt Noget, der skurrede i deres Øren — at den Dannelse, jeg tænker paa, er den, der ligger i Oventyr, Kæmpeviser og Ordspog (Afbrydelse). Ja, jeg vil sige, at, naar Nogen virkelig har disse Dannelseselementer inde og har forstaaet dem, har han en ikke ganske ringe Dannelsesfond. Det oversaa Skoleloven af 1814, at der i Almuen var en tilstedeværende Fond, et Dannelsesgrundlag af den Art, og det har den nuværende Skole ikke kunnet komme bort fra, om jeg end maa indrømme, at mange Statsskolelærere — jeg er selv Statskolelærer — have gjort sig megen Flid, ja endogsaa over Evne, derfor; alligevel kan Statskolen ikke komme bort fra sin Rod, der er, at den hviler paa Mistillid, paa Foragt for den Dannelse, jeg her har omtalt. Iøvner man derom, behøver man kun at læse Hjorts og Birks Læsebøger, der gaa ud paa at udrydde denne sørgelige Overtro i Folket. Jeg tager neppe feil, naar jeg siger, at den Kjerlighed, som Friiskolerne kunne vinde, har noget sin Styrke deri, at de gaa tilbage til de folkelige Rilber, og at disse Skoler ere udsprungne af Lillid. Derfor maa ogsaa selv det ærede Medlem for Aarhus Amts 3die Valgkreds (M. Jensen), der dog ikke er nogen overvættens Ven af Friiskolen, indrømme, at dertil kan der bringes Offre, og det Offre af en forbausende Grad. Jeg vil slutte med at udtale eller oplæse et Par Linier af en Mand, nemlig M. L. Lange, Præst; jeg tror, at disse

Ord ere saa flaaende, at man maa ønske, at de ville finde Vej til den høitærede Ministers Øren. De lyde saaledes: „Hvormeget Statskolen end forbedres og reformeres, hvormeget større Vangen end gjøres, den vil ikke kunne tvinge den Mand, der snart lader Børnene kaste Forældrene i Fattighuset, snart kræver de Riges Blod og Penge, snart lader haant om, enten vi blive danske eller tydske, naar vi blot have Mad og Penge nok, ligesom hine Romere, der havde Rundstab nok, men kun krævede af deres Keiser Brød og Skuespil, og derfor bleve et Bytte for Fremmede“. Fremtidsskolen skal efter min Mening i ganske anderledes Grad bygges paa, hvad der rinder af Folkets egen Rod, og fremfor Alt bygges paa Kjerlighed og af Kjerlighed. Jeg tror nok, der kan være Noget at udsætte paa Friiskolen — jeg hører ikke til dem, der ere oplagte til at finde Udsættelser, der er nok, der ville det, lad den gjøre sin Gjerning — men jeg vil dog sige, at den har viist sig at kunne vinde baade Forældrenes og Børnernes Kjerlighed, og derfor skulle vi i Stedet for at se næsten surmulende til hellere ophjælpe — jeg vil ikke sige den Industri; thi de stakkels Menneker — ja, jeg er bange, at jeg skal faare det ærede Medlem for Odense Amts 5te Valgkreds (G. Bernsten), der selv er Friiskolelærer — sidde ofte med en Løn, der er under 400 Kroner, og synes at komme ret godt ud af det paa deres Vis.

Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet (Fischer): Maaste jeg maa udtale et Par Ord med Hensyn til hvad den ærede sidste Taler (H. Nielsen) yttrede. Jeg skal da begynde med at udtale min beundrende Aerkjendelse af, hvorledes det ærede Medlem kan sige noget Bittert ud af selv det Alleruflydigste. Jeg har ladet ondele en lille Bog, der behandler Spørgsmaalet om en Forbindelse mellem Almueskolevæsenet og det høiere Skolevæsen, og Anledningen for mig dertil har været den, at dette Spørgsmaal gjentagne Gange er kommet paa Bane her i Thinget, og det paa en saadan Maade, at jeg maa tro, at Tanken har vundet Anklang. Dernæst er den oftere kommet frem og er bleven debatteret i Pressen, og atter her synes den at have vundet Anklang. Endelig vil jeg tilstaa, at Tanken i og for sig betragtet ogsaa for mig er overordentlig tiltalende; jeg vilde anse det for i høi Grad heldigt, om det virkelig skulde lykkes, hvad en Skolemand ganske nylig har omtalt som noget, han troede kunde lykkes, at Nationens bedste og dygtigste Kræfter ved sin jevn Overgang fra det lavere over i det høiere Skolevæsen kunde rykke op til Statens Tjeneste og til den høieste Dannelse, som den lærde Undervisning formaar at give. Det er en smuk og tiltalende Tanke; hvorvidt den kan gjenneføres eller ei, er jeg meget i Tvivl om. Efter at der forelaa Udtalelser,